

РУСКО НЕЧУЈНО О

Историја развоја нечујног оружја (енгл. silent weapon), односно бешумног (рус. бесшумније), у некадашњем Совјетском Савезу датира још из тридесетих година прошлог века, када су учињени први покушаји његове производње (конструктори Гурјевич, браћа В. Г. и И. Г. Митин). Током хладног рата оба супротстављена блока наоружавала су за обавештајне и друге тајне операције своје припаднике (агенте, обавештајце, диверзанте и др.) нечујним оружјем.

После хладног рата у Русији је оживео интерес за развој специјалног

У вишедеценијској атмосфери хладног рата на глобалном нивоу оба ривалска блока изводила су обавештајне и друге специјалне операције у којима су употребљавале нечујно оружје. Развој те врсте оружја настављен је и интензивирао и у садашње време.

стрељачког оружја (нечујног) за употребу у условима неконвенционалног ратовања и у сукобима ниског интензитета (у миру, разним кризама, у акцијама специјалног рата, у борби против терориста), намењеног агентима, обавештајцима, извиђачима, диверзантима и другим припадницима специјалних снага, који дејствују у позадини противника и чији је задатак да тихо и нечујно ликвидирају људство на командним местима, центрима везе, положајима ракетних система средњег домета. Ради тога развијен је читав арсенал нечујног оружја – револвери, пиштољи, снај-

РУЖЈЕ

перске и аутоматске пушке, балистички ножеви и, чак, минобацачи.

Нечујни пиштољи и револвери

Први нечујни пиштољ, ознаке СП-1, конструисао је руски конструктор стрељачког оружја И. Стечкин. Резултат није био задовољавајући, па је седамдесетих година прерадио веома раширен и масовно употребљаван аутоматски пиштољ АПС у нечујни аутоматски пиштољ АПБ СП13 (автоматическиј пистолет бесшумнуј), тако што је на уста цеви ставио поде-

сив пригушивач пуцња отвореног типа. Ново оружје први пут је употребљено у рату у Авганистану. Пиштољ АПБ СП13 са пригушивачем пуцња отвореног типа масе је 1,65 kg, дужине пригушивача 455 mm, дужине цеви 140 mm, почетне брзине пројектила 290 m/s, теоретске брзине гађања 70–750 мет./мин, а практичне 40–90 мет./мин. Пригушивач пуцња своди јачину звука пуцња на јачину звука пуцња малокалибарске спортске пушке калибра 22 милиметра.

Слично решење са пригушивачем пуцња отвореног типа примењено је и код полуаутоматског пиштоља ПБ6П9, масе 970 g, дужине (са пригушивачем) 310 mm, без пригушивача 170 mm, дужине цеви 105 mm, почетне брзине пројектила 290 m/s и брзине гађања од 30 мет./мин. У оквир стаје осам метака 9×18 ПМ.

Осамдесетих година конструисан је полуаутоматски нечујни пиштољ ПСС „вул“ (рус. пистолет самозар-

метара. Маса празног пиштоља је 880 g, дужина 165 mm, а у оквир стаје шест метака СП-4. Пројектил масе 10 g има брзину од 200 m/s, а на удаљености од 25 m пробија челични шлем. Брзина гађања износи 6–8 мет./мин. Пригушивач пуцња своди јачину пуцња на јачину звука (пуцња) ваздушне пушке калибра 4,5 mm (101 дБ).

Осим наведених нечујних пиштоља, руски конструктори конструисали су и мале, лаке и једноставне вишцевне нечујне пиштоље. Први пиштољ те врсте, двоцевни С4М, дело је конструктора Стечкина. Користи метак ПЗАМ 7,62×63 милиметра. Маса пиштоља је 600 g, дужина 147 mm, маса пројектила 8 g, а почетна брзина пројектила 175 m/s. Пиштољу С4М сличан је нечујни пиштољ малих димензија МСП „гроза“ (рус. малагабаритнуј специалнуј пистолет), који користи краћи метак 7,62×35 mm СП-3 (рус. специалнуј патрон). Маса пројектила је 8 g, почетна брзина 150 m/s, маса

јаднуј специалнуј) са обарачом двојног дејства. Проблем пригушења пуцња решен је на нов начин – са пригушивачем пуцња затвореног типа и употребом новог метка СП-4, калибра 7,62 mm, са чауром дужине 42 мили-

Родоначелник руског нечујног оружја – пиштољ „наган“

пиштоља 530 g, дужина 115 mm (цев дужине 66 mm). Брзина гађања износи 6 мет./мин, а ефикасан домет је до 15 метара.

Контраобавештајни и обавештајни органи руске армије и Савезне слу-

Процес постојећег смањења габарита нечујних пиштоља. Горе пиштољ ПБ, у средини С4М, а доле МСП

Муниција за МСП пиштољ

жне безбедности (ФСБ) поставиле су задатак Конструкторском бироу КБ у Тули да конструишу нечујни револвер чији ће пројектил на удаљености од 50 m имати довољно кинетичке енергије да онеспособи живи циљ без могућности да овај упозори околину да је погођен.

Проблем револвера са пригушивачем конструктори су решили на оригиналан начин. Уместо постављања пригушивача пуцња, који би повећао масу и друге габарите револвера, употребљен је нови телескопски метак СР-4, калибра 7,62×41 mm, у чијој чаури су смештени барутно погонско пуњење, клип и пројектил масе 9,1 грама. При опаљењу метка, барутни гасови потискују клип, који својим убрзањем пројектилу даје брзину од 200 m/s. Целокупан процес сагоревања барута, укључујући дим и бљесак, остаје изолован у заптивеној чаури коју затвара клип, чиме је обезбеђено да се не чује пуцањ, нити да се виде дим и бљесак. Подзвучна брзина про-

Пиштољ ПСС „вал“

јектила онемогућава стварање балистичког пуцња у ваздуху. Маса празног револвера је 880 g, дужина 191 mm, а у бубањ стаје пет метака СР-4.

Тихи аутомати и пушке

Карактеристике нечујних пиштоља и револвера прилагођене су извршавању специфичних задатака и претпостављају тајност ношења. Њихове техничке карактеристике ограничавале су потребну ватрену моћ за уништавање групних циљева, који се изнена-

да појављују на малим растојањима, ради чега су Руси развили посебна нечујна оружја већих могућности, веће ватрене моћи и домета и веће кинетичке енергије. Тај тренд резултат је искустава добијених у неконвенционалним оружаним сукобима ниског интензитета у Чеченији, Дагестану, Таџикистану и Грузији и, посебно, у борбама у насељеним местима. У тој категорији су и нечујни аутомати АС „вал“ (рус. автомат специалнуј), „вукхр“ СР-3 и „кедр“ Б ПП-9, снајперске пушке ВСК-94 и ВСС „винторез“, а и нова нечујна јуришна пушка АКСБ 74У.

Аутомат АС „вал“ (рус. автомат специалнуј) дуг је 875 mm са расклопљеним, односно 615 mm са склопљеним кундаком. Маса празног оружја је 2,69 kg, а дужина цеви 200 милиметара. У оквир стаје 20 метака. Пригушење пуцња остварено је помоћу пригу-

шивача отвореног зипа, који је интегрални део цеви. На горњој страни оружја налазе се клизачи, који (опционо) омогућавају постављање ноћне нишанске справе, батеријске лампе, ласерског даљиномера, означивача циља, нишанског телескопа... Ефикасан домет аутомата АС „вал“ је 400 метара.

За аутомат су развијена два метка – СР-5, калибра 9×39 mm и СР-6. Метак СР-5 дело је конструктора Забелина и конструисан је 1987. године. Маса метка је 16,8 g, почетна брзи-

даком 671 mm, а са склопљеним 443 милиметара. Цев је дужине 120 mm, а почетна брзина пројектила 310 m/s. Практична брзина гађања је 40–90 мет./мин, а домет 50 метара. Аутомат употребљава муницију 9×8 ПМ.

Инжењери Серђуков и Красников конструисали су нечујне аутоматске снајперске пушке ВСК-94 и ВСС „винторез“ (у Русији се користи израз БСК – бесшумнуј снајперски комплекс). Пригушивач, заједно са мецима СП-5 и СП-6, и дневним и ноћним нишанским уређајима, чине интегралну целину. Аутоматика ради на принципу одвођења барутних гасова. Маса

Нечујни аутомати: АС „вал“ (лево), „кедр“ Б ПП-9 (десно)

на пројектила 280-320 m/s, а кинетичка енергија износи од 658 до 860 J. Две године касније конструктор Фролов конструисао је метак СП-6, масе 32,29 kg, тако што је у њега ставио тешки пробојни пројектил калибра 9 mm, масе 16 g, с језгром од волфрамовог карбида.

На бази аутомата АС „вал“ развијен је нечујни „вукр СР-3“ у две варијанте – лакшој СР-3, без пригушивача пуцња, и тешкој СР-3М, са пригушивачем пуцња. Маса празног аутомата СР-3М износи 3,2 kg, дужина без пригушивача 640 mm, с пригу-

шивачем 970 mm и дужином цеви од 156 mm.

Нечујни аутомат „кедр“ Б ПП-9 с пригушивачем отвореног типа сличан је аутомату АС „вал“. Маса аутомата је 2,1 kg, дужина са расклопљеним кун-

пушке ВСК-94 је 2,8 kg, а дужина 933 милиметара. Пројектили имају језгро од волфрама и могу да пробију плочу дебљине шест милиметара на даљини од 100 m, односно челични шлем дебљине два милиметра на даљини од

Нечујна снајперска пушка ВСС „винторез“

Нечујна јуришна пушка АКСБ 74У са њошцевним бацачем бомби 30 mm

500 метара. Брзина гађања (теоретска) износи до 800 мет./мин, док је практична 30 до 60 мет./мин.

Једно од новијих нечујних оружја јесте аутоматска јуришна пушка АКСБ 74У „канарејка“, интегрисана са бацачем бомби калибра 30 милиметара. Кумулативна бомба пробија 15 mm дебелу челичну плочу. Бацач бомби пуни се одвојено са пројектилом и погонским пуњењем. Брзина бомбе је 100 m/s. Маса празне пушке је 5,43 kg, а дужина 900 милиметара. Како се успешно показала у авганистанском рату, конструисана је нова верзија за специјалне снаге калибра 5,45 mm са бацачем бомби калибра 30 милиметара. Обе пушке имају пригушивач пучња отвореног типа. На кундак је уграђен посебан амортизер за ублажавање удара при опаљењу. Домент бацача бомби је 400 метара.

Бешумни балистички ножеви

Једно од најинтересантнијих нечујних оружја у руској армији јесу балистички војни борбени ножеви (бајонети) (рус. стрељајушчи ножи), којим су наоружани припадници специјалних и извиђачких јединица, односно припадници тајних служби. То оружје користи се у нападу, одбрани и у блиској борби. Реч је о својеврсном хибриду између уобичајених војних борбених ножева (бајонета) и револвера. Дизајнирани су тако да се по изгледу не разликују од бајонета. Конструкција нечујних балистичких ножева је следећа: у лежиште дршке

ножа, у облику шупљег цилиндра, поставља се пиштољски метак калибра 7,62 милиметара. Дршка има ударну иглу и опругу окидача. Ефикасни домет је до 25 m, а код опаљења се ствара натпритисак од 3.000 бара.

Међу првим конструисаним нечујним балистичким војним борбеним ножевима (енг. ballistic knives) су вишенаменски нечујни балистички ножеви НРС-1 и НРС-2. Први је дужине 280 mm, дужине сечива 160 mm и ширине сечива 30 милиметара. На основу искуства из употребе балистичког војног борбеног ножа НРС-1, конструисан је осамдесетих година у Совјетском Савезу нечујни балистички војни борбени нож ознаке НРС-2, који употребљава нечујне метке СП-4, калибра 7,62×41 mm, масе 23 g, масе пројектила 10 g, почетне брзине 200 m/s и домета до 25 метара. Захваљујући коришћењу метка СП-4, приликом употребе ножа НРС-2 нема ни пучња ни бљеска.

Следећи нечујни балистички војни борбени нож носи ознаку НРС. Дуг је 322 mm, масе 325 g, дужине сечива 158 mm и ширине сечива 28 милиметара. Нож употребљава нову нечујну муницију СП-3, масе пројектила осам грама, почетне брзине 150 m/s. Постоји могућност опаљења два пројектила у минути.

Развијени су и већи нечујни балистички војни борбени ножеви већих могућности – „шкорпио“ и „камелеон“. У дршци „шкорпиона“, у цилиндру, смештена су четири пиштољска метка 9×18, а код „камелеона“ четири нечујна пиштољска метка калибра

5,45 милиметара. Руски извори наводе да добро обучен стрелац може да испали у минути до 15 пројектила. Меци имају чауру дужине 18 милиметара. Пројектили су масе три грама и почетне брзине од 320 m/s, што им даје кинетичку енергију од 128 J. На удаљености од 25 m пројектили пробијају плочу од титанијума дебљине један милиметар, а иза ње још 12 слојева кевлара. Балистички ножеви могу се користити и за сечење жичаних препрека или електричних каблова.

Нечујни минобацач

Искуства из употребе различитих врста нечујног стрељачког оружја допринела су да се неки руски конструктори оружја већих калибара одлуче да покушају да конструишу и лака нечујна оружја већих ватрених могућности, намењена припадницима диверзантских и специјалних јединица, која дејствују у позадини противника. Команданти тих јединица захтевали су да се конструише преносно лако оружје чија би велика ватрена моћ и домет омогућили посредно или непосредно гађање на циљеве, који се налазе изван домета стрељачког оружја, а при томе обезбеди да посада остане неоткривен. Анализе су показале да тим захтевима најбоље одговара минобацач јер његове мине имају знатно већу површину смртоносног и рушилачког дејства него стрељачко оружје.

Осамдесетих година конструктори Корољев и Зујев конструисали су нечујни минобацач калибра 60 mm,

послуживши се искуствима из употребе совјетских минобацача 50 РМ, 38, 39 и 40, калибра 50 mm из Другог светског рата. Наведени минобацачи нису били нечујни, али су имали знатно слабији пуцањ јер је њихова мина имала почетну брзину од само 94 m/s. Прототип нечујног минобацача био је без класичних нишанских уређаја за посредно гађање, масе од само 15,4 kg, дужине цеви 365 mm и подлоге пречника 340 милиметара. На бази тог минобацача развијен је нови, нечујни минобацач калибра 82 mm 2 Б25 „буревесник“ (весник буре), који је јавности први пут приказан на изложби наоружања МИЛЕХ у Минску 2011. године.

Минобацач је произведен у фабрици наоружања у Нижњем Новгороду. Маса минобацача је 13 kg, дomet до 6.000 m, минимална даљина гађања 100 m, а брзина гађања 15 мина у минути. Нишанска справа ознаке је МПМ-44М. Посада за одређивање елевације и правца гађања користи сателитски систем навигације и ручни балистички рачунар. За гађање са чврстих терена подлога је мања, док се за гађање са меког, пес-

Борбени нож НРС-2

ковитог или расквашеног терена на подлогу поставља прстен, како би се повећала додирна површина оруђа са тереном. На састав цеви и подлоге уграђен је амортизер трзања.

За тај минобацач развијена је мина ЗВО35, масе 1,9 kg, са крилцима стабилизатора. У бојну главу уметну-

та је дугачка цев са клипом, која има посебну улогу у пригушењу пуцња. Приликом опаљења мине, гасови, дим, блеска и пуцањ остају затворени у цеви. Под утицајем импулса барутних гасова, покретни клип покреће се кроз цев минобацачке мине према њеном репу и када достигне дно избацује мину из минобацача. При опаљењу барутни гасови, дим, блесак и пуцањ остају затворени у цеви и заједно са мином падају на циљ.

У будућности би требало очекивати да ће конструктори нечујног оружја при његовој конструкцији све више примењивати и достигнућа у области система за аутоматско откривање снајпериста и стрелаца – који користе ефикаснију рачунарску опрему, акустичне, радарске, ласерске и ИЦ сензоре – чија се ефикасност већ показали у сукобима у Чеченији, Ираку и другим ратним поприштима широм света. ■

Минобацач 2 Б25 „буревесник“

Станислав АРСИЋ